
TEMAGRUPP HÅLLBARA ÅVC

INLEDNING

Temagruppens område

Temagruppens fokus är kommunernas återvinningscentraler (ÅVC).

Temagruppen har bestått av 10 deltagare från främst avfallsverksamhet.

Två webinarier har hållits, hållbara återvinningscentraler den 20 oktober med ca 30 deltagare och Kikås återbruk i Mölndal den 8 november med ca 20 deltagare.

Mängder/flöden

Ca 70 000 ton grovavfall samlas in på ÅVC i Dalarna år 2021;

- Ca 60 % av detta går till förbränning motsvarande ca 42 000 ton varav ca 17 100 läggs i brännbart (blandat)
- Ca 20 % till materialåtervinning (ca 12 500 ton)
- Ca 10 % konstruktionsmaterial
- Ca 6 % till deponi
- Ca 3 % återbruk

Aktörer

Kommunernas avfallsverksamhet har ansvaret för kommunala ÅVC.

Lagstiftning

EU direktiv samt Miljöbalken och avfallsförordningen är de huvudsakliga lagstiftningarna.

Agenda 2030

- Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.

Nationella mål

Miljökvalitetsmål

Förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ska öka till minst 60 viktprocent år 2030.

SAMMANFATTANDE ANALYS

Det pågår en stark utveckling i Sverige kring återvinningscentraler som är en av kommunens mest besökta platser för kommuninvånare. Minska grovavfall till förbränning till förmån för återbruk och materialåtervinning är kanske den viktigaste utvecklingsfrågan. Borttagande av brännbar container som ersätts med återbruk men framförallt materialåtervinning ökar alltmer. Hårdplast, förpackningar och textil är avfallsslag som finns i brännbart som ska bort därifrån. Minskad trängsel/hög framkomlighet är en framgångsfaktor liksom personalens kunighet och servicevilja. Trenden är att behovet av antal containerplatser ökar då

materialåtervinning krävs i fler fraktioner och vissa material bör kunna lämnas på fler än en plats på ÅVC. Det är inte ovanligt med ca 25 containerplatser idag vid utformning av nya ÅVC.

Mängden grovavfall är ca 200 kg/person vilket är normalt i Sverige. Det brännbara grovavfallet är dock högre i Dalarna (58 kg/person jämfört 43 kg/person Sverige) och är en blandfraktion där mer än hälften kan återbrukas eller materialåtervinnas.

Plockanalyser av brännbart grovavfall indikerar att 60-70% är sådant som inte behöver förbrännas där förpackningar utgör 10-15 %, hårdplast 5-10 % och textil 10-15 %. En halvering av det brännbara grovavfallet skulle medföra en klimatnytta kring 5500 ton CO₂e i Dalarna och minskade behandlingskostnader uppemot 10 mkr/år.

Det kan sannolikt uppstå behov av ökad personalnärvaro för att säkerställa hög kvalitet i sorteringen på ramp. Dessutom behövs fler containers (materialslog) och ökad information. Sammantaget bedöms de minskade behandlingskostnaderna kunna användas till personal och ökad service för att uppnå en högre materialåtervinning/återbruk med hög klimatnytta på återvinningscentralerna.

Kommuner som ändrat benämningen på fraktionen brännbart grovavfall till exempel rest efter sortering, specialavfall etc. och i stället hänvisar till återbruk och containers för materialåtervinning (ex hårdplast) har i vissa fall nått ända ned till 15 kg/person, vilket indikerar en hög potential.

Införande av fastighetsnära insamling förpackningar med mål och incitament minska

restavfall kan medföra att mer restavfall/förpackningar förs till ÅVC.

Även mängd till deponi är jämförelsevis högt (17 kg/person jämfört med 10 kg/person Sverige).

Återbruket utgör mindre än 3% av det totala grovavfallet, vilket är samma som medel Sverige. Det bästa återbruket sker sannolikt innan ÅVC, det vill säga i hushållens egen konsumtion och återbruk kopplat till internet, second hand, etc. Det som ändå kommer in på ÅVC har ofta ett lågt eller inget värde och för att öka möjligheten till återbruk av detta krävs ofta personalens närvaro och att det är enkelt att lämna till återbruk. Försäljning av återbruk bedöms ofta vara mer fördelaktigt på andra ställen än ÅVC, dock kan enklare "Ta till vara" verksamhet, fritidsbank och liknande vara positiva delar av en ÅVC.

Andra viktiga utvecklingsområden är strategi avlämning material på ÅVC (inkl återbruk), inpasseringssystem och självservice ÅVC eller motsvarande (obemannade besök) samt digital kommunikation (ex skyltar, QR koder, appar).

Kundundersökningar genomförs vartannat år i kommunerna i Dalarna där ÅVC är en viktig del. Kundnöjdheten är generellt hög och stigande i Dalarna vilket också speglar de senaste årens åtgärder och insatser på befintliga ÅVC men också byggande av nya (ex Avesta, Idre, Mora, Smedjebacken). I korthet år 2021 (jämfört 2017);

- Samlat omdöme ÅVC 93% (90%), högt i alla åldrar
- Öppettider ÅVC 74% (71%), högre med stigande ålder

- Framkomlighet inne på ÅVC 88% (85%), högre med stigande ålder
- Skriftlig information 87% (87%), högre med stigande ålder
- Personalens kunnighet och servicekänsla 88% (85%), högre med stigande ålder
- Rent och snyggt 91% (90%), högre med stigande ålder
- Möjlighet lämna till återanvändning 85% (65%), lika i alla åldrar
- Enkelt lämna farligt avfall 81%

VAD VILL VI GÖRA

Fortsatt utveckla återvinningscentralerna i takt med branschutveckling och kundernas behov med tydligt syfte att minska på klimatpåverkan och minska kostnader för förbränning.

I närtid är minskad förbränning av blandat grovavfall som kan återbrukas eller materialåtervinnas prioriterat. Brännbart ska ersättas till förmån för återbruk och materialåtervinning.

Dessutom är det viktigt att ta fram en strategi för återvinningscentralerna som inrymmer personalbehov, avlämning material, antal materialfraktioner, återbruk, inpasseringssystem, självservice, kommunikation och digital teknik.

Exempel mål (2030 jämfört med 2021 om inte annat anges)	Klimat, ton CO2e	Ekonomi, tkr	PRIO 29/11	Kommentarer 29/11
Mängd blandat brännbart grovavfall ska understiga X kg/person (motsvarar halvera mängd brännbart grovavfall jämför med 2022)	5500	10 000 (minskade behandlingskostnader ¹)		
Nöjdhet samlat omdöme ÅVC ska överstiga 90 %				
Nöjdhet lämna till återanvändning vid ÅVC ska överstiga 90 % (medel 85 % år 2021)				
Kundens nöjdhet med enkelhet lämna farligt avfall ska överstiga 85 % (medel 81 % år 2021)				
Mängd kommunalt avfall till deponi ska understiga 10 kg/person (medel 17 kg/person år 2021)				

PRIO anger grupper som prioriterade 29/11: A=3 eller fler grupper; B=1-2 grupper

¹ Krävs ökad personalnärvaro och service för avlämning till materialåtervinning som medför att del av minskade behandlingskostnader åtgår till dessa ändamål

Exempel åtgärder	Kommentar	Projekt Dalarna	Främst lokalt	PRIO 29/11	Kommentarer 29/11
Återbruk och materialåtervinning					
Ta bort fraktion "Brännbart"	Ersättas med fraktioner som kan återbrukas, materialåtervinnas, energiutvinnas biopanna eller det som ska förbrännas i avfallspanna Slå ihop åtgärd materialåtervinning	X		A	
Strategi återvinningscentraler	Personalbehov, avlämning material, antal materialfraktioner, återbruk, inpasseringssystem, självservice (grönt kort), kommunikation, nomenklatur skyltar och digital teknik.	X		A	Självservice Robotsortering Anpassa öppettider
Utveckla materialåtervinning lagstadgade material i övrigt (hårdplast, planglas, mineral, gips, trä, metall, förpackningar). Textil blir krav senast 2025.		X			
Utveckla materialåtervinning av ej lagstadgade material (böcker, isolering, takpapp, lastpallar, etc)	Ex på ramp		X	B	
Byggavfall ska vara löst med avsättning alternativt dispens	Enligt förordning		X	B	
Arbeta för ökad avsättning återbruk	Enkelt kunna lämna till återbruk Personalnärvaro vid återbruk Fler aktörer som kan ta emot, laga/reparera, etc Enkelt köpa, ex digitala tjänster Serviceinriktat. Pedagogiskt.		X	A	

Exempel åtgärder	Kommentar	Projekt Dalarna	Främst lokalt	PRIO 29/11	Kommentarer 29/11
Inslussning via tält eller motsvarande där personal plockar ur återbruksbart	Förslag 29/11			B	
Information och kommunikation					
Gemensam strategi kommunikation, nomenklatur och logistik för att öka återbruk och materialåtervinning	Minska mängd brännbart. Digital kommunikation. Ingår i strategi återvinningscentraler.	X			
Utbildning					
Gemensamma utbildningspaket och verktyg personalutveckling	Ex via Avfall Sveriges ÅVC utbildningar och möjligheter via Sobona verktyg för validering	X		B	
Gemensam budskapsplattform för personal - stöd kundkontakter	Digital plattform Exempelvis Dala Vatten och Avfall AB	X			